

štajerski učitelji še šolo, a kranjski se je tudi niso mogli udeležiti, ker se je vršila neposredno pred začetkom šole, ko ima učiteljstvo že polno dela s pripravami.

In s tem zaključuje »Zavezino« vodstvo ta predmet.

Vodstvo „Zaveze avstr. jugoslov. učitelj. društev“

v Ljubljani, 25. septembra 1905.

Tajnik: Drag. Česnik Predsednik: L. Jelenc

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodono naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca velikega srpana 1905 K 122.698.71.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Za odpravo krajevnega plačilnega sistema v Istri.

Poročal pri XVII. glavni skupščini »Zaveze« v Pulju Miroslav Anžlovar, učitelj-voditelj v Boljuncu.

(Konc.)

Izvajanja in zaključki.

Po izvestju deželnega odbora za mejno grofijo Istro iz l. 1904 je bilo torej, kakor je razvidno iz predidnih »Razkazov«, v šolskem letu 1903/04 vseh ljudskih in meščanskih šol v Istri 184 in 209 moških ter 175 ženskih svetnih učnih oseb ter poleg teh še 7 italijanskih veroučiteljev in 7 slovanskih učiteljic ženskih ročnih del; vseh skupaj torej 398 učnih oseb. Od teh je bilo 154 slovanskih in 230 italijanskih ljudsko-šolskih učiteljskih oseb.

Od 184 šol sta bili, ako število utrakvističnih razpolovimo, 102 slovanski, 82 je pa bilo italijanskih.*)

Od vseh šol je bilo 98 slovanskih in 76 italijanskih; 10 šol, in sicer 8 slovanskih, 1 italijanska in 1 utrakvistična ni bilo aktiviranih, dasi sistemizovanih.

Od slovanskih šol je bilo 63 enorazrednic, 27 $\frac{1}{2}$ dvorazrednic, 5 trirazrednic in 2 $\frac{1}{2}$ večrazrednic.

Italijanskih šol pa je bilo istočačno 20 enorazrednic, 19 $\frac{1}{2}$ dvorazrednic, 11 trirazrednic in 25 $\frac{1}{2}$ večrazrednic.

Od 154 slovanskih ljudsko-šolskih učnih oseb je bilo 110 moških, 44 pa ženskih oseb, in sicer je od prvih stalno nastavljenih 73, začasno pa 37, od drugih 17 stalno, 27 začasno.

Od 230 italijanskih ljudsko-šolskih učnih oseb je bilo 99 moških in 131 ženskih; definitivno nastavljenih 79 moških, 78 ženskih, provizorno pa 18 moških in 48 ženskih učnih oseb; poleg teh sta bila še dva suplenta in 5 suplentinj.

Slovanskih učiteljskih oseb je bilo torej stalno nastavljenih 90, provizorno pa 64; od italijanskih je bilo 157 stalno, provizorno pa 73.

*) Od tu nadalje je pri dotičnem izračunavanju zaradi nepristranosti in točnejših rezultatov število utrakvističnih šol in docentov vselej razpolovljeno.

V vseh teh slučajih vidimo, da prevladuje italijanski življenj na škodo slovanskemu.

Oglejmo si sedaj še številno razmerje med prebivalstvom in učiteljstvom v narodnostnem oziru.

Po zadnjem ljudskem štetju iz leta 1900 je bilo v Istri 191.387 Slovanov in 137.502 Romana; skupaj torej 328.889 prebivalcev ter še nekaj malega drugih narodnosti, ki pa tu ne pridejo v poštev.

Bilo je torej v istem času 1787 prebivalcev na 1 šolo, oziroma 856.48 prebivalcev na 1 učiteljsko osebo.

Vse drugo razmerje pa dobimo, ako računamo po narodnostih, in sicer pride na 1 slovansko šolo 1876.343 prebivalcev, na 1 slovansko učiteljsko osebo pa 1242.772 prebivalcev. Na 1 italijansko šolo pa je bilo 1676.854 prebivalcev, na 1 učiteljsko osebo pa le 597.834 prebivalcev.

Torej je bilo na 1 slovansko šolo 199.489 prebivalcev več nego na 1 italijansko šolo in na 1 slovansko učiteljsko osebo pa celo 644.938 prebivalcev več nego na eno italijansko učiteljsko osebo.

To se pravi; za zenačenje z Italijani po principu enakopravnosti imajo Slovani 14.918 šol premalo in bi jih morali torej dobiti; oziroma Italijani imajo po istem principu enakopravnosti 8.719 šol preveč in bi jih morali odpraviti.

Glede na učno osobje pa so imeli Slovani v primeri z Italijani 166.157 učiteljskih oseb premalo, zakaj le ako bi še 166 učnih oseb dobili, bi jih imeli 320, kolikor jim jih pristojna razmerno z Italijani, ki imajo z istega stališča 119.35 učiteljskih oseb preveč.

S tem pa nikakor ni rečeno, da imajo Italijani absolutno preveč šol in učiteljev, ki bi jim jih mi zavidali; ne, ampak hotel sem le pibiti, kako krivično so zapostavljeni v tem oziru Slovani, in kako nujno in neizogibno zahteva postulat pravičnosti in enakopravnosti, da se čim prej odpravi to kričeče, vnebovpijoče razmerje s tem, da se tudi Slovanom da, kar jim gre po naravnem in avstrijskem državljanskem pravu ter tudi s stališča vseobče človeške kulture.

Bodi mi na tem mestu dovoljeno omeniti tudi neugodnega razmerja med definitivnim in provizornim učiteljstvom; poslednjega je $\frac{1}{3}$ vsega, medtem ko sta približno le $\frac{2}{3}$ definitivni.

Tudi pri tem so Slovani hudo prizadeti; zakaj njih je skoraj polovica provizornih, medtem ko Italijanov ni niti $\frac{1}{3}$ provizornih.

Pri tem je omeniti, da učiteljstvo samo tega zla ni čisto nič krivo, ampak kriv je temu le sebični, zavlačevalni in učiteljstvu skrajno neprijazni sistem.

Dokaz temu nastopno: Po zanesljivih podatkih je bilo približno v istem času v okrajih Koper, Lošinj, Pazin in Volosko 26 podučiteljskih in 27 učiteljskih provizorno nameščenih učnih oseb, ki so imele izpričevalo usposobljenja, in sicer od prvih 2 tri leta, 4 štiri leta, 3 pet let, 3 šest let, 1 sedem let, 4 osem let, 4 deset let, 2 petnajst let, 2 osemnajst let in 1 celo dvajset let.

Istotako se je godilo tudi ostalim 27. Podatkov o tem iz ostalih dveh okrajev, Poreč ter Pulj in Rovinj, žal, nisem mogel dobiti, ali razmerje je bilo približno gotovo isto.

Večina teh ubogih zapostavljenih »capite censi« je gotovo že večkrat prosila za definitivno nameščenje in v višjo kategorijo, ali zaradi zgoraj omenjene kalamite so vedno ostajali na cedilu, t. j. prošnje so jim dosledno odbijali in če je bilo le kako mogoče, niso izvršili definitivnega imenovanja, ampak so rajši pustili, da usposobljeni podučitelji

Razkaz 4.

V OKRAJU	UČITELJEV			UČITELJIC			PODUČITE-LJEV			PODUČITE-LJIC			SUPLEN-TOV			SUPLEN-TINJ			VEROUČIT. III. plač. vrste			Učit. ženskih ročnih del			Skupaj
	slovenskih	hrvaških	italijanskih	slovenskih	hrvaških	italijanskih	slovenskih	hrvaških	italijanskih	slovenskih	hrvaških	italijanskih	slovenskih	hrvaških	italijanskih	slovenskih	hrvaških	italijanskih	slovenskih	hrvaških	italijanskih	slovenskih	hrvaških	italijanskih	
Koper	16	6	15	2	3	16	—	1	4	7	1	20	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	93
Lošinj	—	18	16	—	9	10	—	4	1	—	4	8	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	71 + 1
Poreč	—	1	20	—	1	17	—	—	1	—	—	15	—	—	2	—	—	3	—	—	—	—	—	—	60
Pazin	—	19	6	—	2	3	—	1	—	—	4	3	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	39 + 1
Pulj in Rovinj	—	11	25	—	1	25	—	1	5	—	—	9	—	—	—	—	—	1	—	—	4	—	—	—	82
Volosko	11	19	4	3	4	—	—	2	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	—	46 + 5
Skupaj	27	74	86	5	20	71	—	9	11	7	12	55	—	—	2	—	—	5	—	—	7	1	6	—	391 + 7

Razkaz 5.

V OKRAJU	Z doklado à 200 K						Z doklado à 160 K						Z doklado à 100 K						Z doklado à 80 K					
	šol			učitelj			šol			učitelj			šol			učitelj			šol			učitelj		
	slovenskih	italijanskih	utrakvistič.	slovenskih	italijanskih	utrakvistič.	slovenskih	italijanskih	utrakvistič.	slovenskih	italijanskih	utrakvistič.	slovenskih	italijanskih	utrakvistič.	slovenskih	italijanskih	utrakvistič.	slovenskih	italijanskih	utrakvistič.	slovenskih	italijanskih	utrakvistič.
Koper	1	3	—	1	12	—	1	3	—	1	10	—	1	2	1	1	7	1	—	2	—	—	5	1
Lošinj	—	3	—	—	11	—	—	3	—	—	7	—	1	2	—	1	3	—	1	1	—	1	1	—
Poreč	—	4	—	—	6	—	—	3	—	—	6	—	—	7	—	—	7	—	3	—	—	5	—	—
Pazin	—	2	—	—	5	—	—	2	—	—	3	—	—	1	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—
Pulj in Rovinj	—	4	—	—	24	—	—	4	—	—	24	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Volosko	—	1	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	4	1	1	6	1	3	1	—	—	3	—	—
Skupaj	1	17	—	1	61	—	1	15	—	1	50	—	6	14	3	8	20	5	2	6	—	4	11	1

in provizorni učitelji še čim dlje ostajajo to, kar so, čeprav za vedno. Resnično: »Src nimajo!«

Preidimo sedaj k službenim prejemkom učiteljskega osebja v Istri! Velikanske razlike tekem let med učiteljem I. in III. plačilne vrste pod istimi pogoji in v enakih okolnostih sem že poprej omenil in tukaj mi je le razmotrivati in dognati, v koliko je pri tem italijanska narodnost glede šolstva gmotno na boljšem v primeri s Slovani.

Po že omenjenem izvešju deželnega odbora o stanju ljudskega šolstva in učiteljstva v Istri je prejeto, ne všteti opravnine, krajevnih in osebnih doklad:

- a) slovensko učiteljstvo letne plače 129.360 K
- b) italijansko » » » » » 172.120 K
- c) 1 voditelj italijanske meščanske šole v Kopru je prejel k plači I. plačilne vrste poviška 400 K
- d) 1 učiteljica italijanske meščanske šole v Kopru prejela k plači I. plačilne vrste poviška . 320 K
- e) 2 učiteljici italijanske meščanske šole v Kopru sta prejeli k plači II. plačilne vrste poviška 640 K
- f) slovensko podučiteljstvo je prejelo plače . 21.100 K
- g) italijansko » » » » » 49.400 K
- h) 7 italijanskih veroučiteljev III. plačilne vrste je prejelo letne plače 7.000 K
- i) 2 italijanska suplent in 5 italijanskih suplentinj so prejeli tudi letne plače 4.500 K

Slovensko učiteljsko osebje je prejelo torej v istem

času letne plače 150.460 K
in italijansko pa istodobno 234.380 K

Italijansko učno osebje je torej prejelo več letne

plače 8920 K

Na opravnini je prejelo:

- a) slovensko učiteljstvo 13.740 K
- b) italijansko » » » » » 15.960 K

Italijansko učno osebje je prejelo torej več opravnine

2.220 K

V znesku pod b) je všteta že tudi opravnina voditelja italijanske meščanske šole v Kopru.

Prehajam k najžalostnejši in za slovensko učiteljstvo Istre najkrivičnejši, po vsaki morali, človekoljubnosti in pravem napredku naravnost s kruto silo v obraz bijoči točki, zadevajoči službene prejemke istrskega učiteljstva, osobito slovenskega. Ta istrska specijaliteta, pravi monstrum krivičnosti nasproti slovenskemu učiteljstvu Istre, so krajevne doklade.

Ni bilo zadosti, da so nas učitelje Slovane v Istri po novem zakonu skoro povsem izključili z boljših mest prve in druge plačilne vrste, tako da pripadajo od 31 učnih mest prve plačilne vrste le 3, torej niti prav $\frac{1}{10}$ Slovanom, a drugih $\frac{7}{10}$ pa Italijanom ter je od 102 učnih mest druge plačilne vrste le 37, torej komaj $\frac{1}{3}$ rezerviranih za Slovane, a ostali $\frac{2}{3}$ njih uživajo nemoteno Italijani. Ne, vse to našim slavo-

fobnim italomanom v istrskem deželnem zboru še ni bilo dovolj! V svoji zagrizeni pristranosti in v preveliki skrbi za svoje mile in drage so jim hoteli preskrbeti in so tudi preskrbeli še izdatnejših priboljškov, za katere so smatrali za najprimernejše krajevne doklade in katere so potem tudi tako mojstrsko porazdelili, da ni niti najmanjše nevarnosti, da bi se Slovani ob njih prevzeli in preobjedli.

A verjetno pa je, da tako krivično, vsakega količkaj pravičnega človeka hudo žaleče postopanje utegne njega provzročiteljem samim postati s časom jako neljubo in jim donesti neprijetnih razočaranj.

Toda bodi temu kakorkoli, nedvomno in brez vsakega ugovora po vsem krivično pa je, ako deželni zbor, ustvarjajoč zakon za plačevanje učiteljstva, pri tem tako pristransko postopa, da en del tega ne dobi skoraj ničesar, a drugi pa vse.

In tako je naredil visoki deželni zbor mejne grofije Istre, ko je sklenil zakon o pravnih razmerah učiteljstva javnih ljudskih šol v Istri z dne 9. oktobra 1901, br. 35; zakaj po ravnokar omenjenem zakonu je od 65 šol, ki so jim bile določene krajevne doklade, bilo le 11 $\frac{1}{2}$ slovanskih šol deležnih te sreče, med tem ko je ostalih 53 $\frac{1}{2}$ bilo italijanskih.

Izmed slovanskega učiteljstva je uživalo le 17 njih krajevne doklade, od italijanskih učnih oseb pa je imelo 135 krajevne doklade.

Od slovanskih učiteljskih oseb je prejela le ena 200 K krajevne doklade in zopet le ena 160 K krajevne doklade. Od ostalih 15 slovanskih učnih oseb so imeli učitelji le po 100 K in učiteljice pa po 80 K krajevne doklade.

Italijansko učiteljstvo pa je med tem prejelo: 61 oseb po 200 K, 50 oseb po 160 K in ostalih 34 oseb pa deloma po 100 K in deloma pa po 80 K krajevne doklade.

Ni čuda torej, da so med tem, ko so Slovani prejeli v istem času le malenkost 2020 K krajevnih doklad, Italijani odnesli kosmatih 28860 K pod istim naslovom; torej celih 26840 K več nego Slovani. V teh zneskih so vštete tudi še osebne doklade, ki se v penzijo ne všteta in ki so znašale za Italijane 5490 K, za Slované pa celih 250 K!

Kakor vidite, na vseh koncih in krajih najnesramnejše in najbrezobzirnejše zapostavljanje in oškodovanje Slovanov. Ako ne dobivajo Slovani niti $\frac{1}{15}$ vseh doklad, a Italijani pa čez $\frac{14}{15}$, se to ne more drugače imenovati kakor brezstidno in povsem krivično nasilstvo, ki ga ni zakrivil samo tisti, ki je tak zakon sklenil, ampak tudi oni, ki je pri dotični razpravi to skoraj molče dopustil, namesto da bi bil, kakor je bila to njegova sveta dolžnost, povzdignil svoj glas ter s tehničnimi razlogi in nepobitnimi dokazi preprečil uzakonjenje take vnebovpijoče krivice.

»Hic Rhodus, hic salta!« velja tukaj našim slovanskim poslancem v istrskem deželnem zboru! Altrochè obstrukcija, kadar pridejo v obravnavo tako važne predloge, kakor so ravno šolski zakoni, čeprav imajo ti za predmet le gmotne razmere od nekaterih toli omalovaževanega in preziranega učiteljstva, posebno takega, ki noče z njimi trobiti v en rog.

Gospoda slavna dobro vedo, ali vsaj vedeti bi morali, da s takim postopanjem ne škodujejo le učitelju trpinu, ampak mnogo več tudi ostalemu narodu, za katerega so baje tako vneti! Pokažejo naj tudi v dejanju, da so res njega prijatelji in dobročinitelji!

Izposlujejo naj mu dobro urejene šole in učiteljstvu pa spodobne plače! Potem jim bomo radi in s hvaležnostjo priznali njihove zasluge! Pa brez zamer!

Z ozirom na že poprej obrazloženi način razdelitve plačilnih vrst in krajevnih doklad šolam in učiteljstvu po narodnosti si dovoljujem gotovo opravičeni, da, neizogibni vprašanji: kje so ostale tudi za slovanska učiteljska mesta zakonito predpisane $\frac{1}{10}$ prve plačilne vrste in $\frac{4}{10}$ druge plačilne vrste ter: kako vendar je mogel visoki deželni zbor istrski pri določevanju krajevnih doklad tako nepreudarno (ali namenoma?) neopravičeno, krivično in brez usmiljenja skoraj po vsem prezreti slovanske šole?

Da je ta to faktično storil, sem dokazal že poprej s številkami, a vendar hočem to svojo trditev še z naslednjim podpreti.

Slovanskega in romanskega prebivalstva šteje Istra 328.889. Učiteljstvo je v že večkrat omenjeni dobi prejelo na plači, opravnini in dokladah skupaj 445.420 K; ena učiteljska oseba povprečno 1139 K.

Od skupne plače je prejelo slovansko učiteljstvo 166220 K ena učiteljska oseba povprečno 1079.35 K Italijansko učiteljstvo je prejelo od skupne plače 279.200 K ena učiteljska oseba povprečno 1178.059 K.

Primerjajoč te zneske, dobimo, da je z ozirom na tangentno skupne plače vsak slovanski učitelj za 59.65 K pod normalom, t. j. na slabšem od svojega italijanskega kolega; a v primeri z resnično povprečno plačo italijanskega učitelja je pa slovanski učitelj celo za 98.709 K na škodi.

Omeniti moram tudi, da bi po odpravi krajevnih in osebnih doklad bilo treba k dobljenemu znesku iz deželnega zaklada pridejati le še 8220 K, pa bi vsaka učiteljska, podučiteljska in nadomestna, toliko moška, kolikor ženska učna oseba v Istri od dotične vsote 39.100 K dobila 100 K poviška k plači. —

Vsi taki in enaki nedostatki, ki pričajo poprej o vsem drugem, le o človekoljubnosti in pravičnosti ne, bi bili z uvedbo osebnega plačilnega sistema po službenih letih kmalu odpravljeni. Za odpravo krajevnega plačilnega sistema govori med drugim tudi okolnost, da so ga že odpravile, ako izvzamemo Štajersko in Bukovino, vse naprednejše dežele in glavna mesta, ker so izprevidele, da je krajevni plačilni sistem tudi iz pedagoško-didaktičnih ozirov neumesten in kvaren posebno z ozirom na pregosta, iz njega izvirajoča prestavljanja učiteljskega osebja.

Rekel sem že in pokazal, da je ta prosluli krajevni sistem v mejni grofiji Istri prirojen popolno v prilog italijanski narodnosti. Upošteva je to, se bojim, da ga pri nas ne bo še kmalu konec. Ali vendar si dovoljujem v to svrhu nekatere opazke.

Previsoko cenim narodnostni moment tudi pri pouku in vzgoji, da bi ne pojmil in zato hotel očitati italijanski večini v istrskem deželnem zboru njeno materinsko skrb za italijanske šole in učitelje; ali pojmiti in odobravati pa nikakor ne morem, da se visoka gospoda in elita človeške družbe v parlamentarnem zastopu nikakor ne more ali noče dvigniti na vsaj toliko vzvišeni nivo nepristranosti in pravičnosti, da bi istotako ljubeznivo skrbela tudi za slovansko šolstvo in učiteljstvo v tej provinciji, kadar gre za tako eminentno važne zadeve, kakor so omika, napredek in blaginja naroda, bodisi pa ta poslednji že katerekoli narodnosti.

Nedvomno so pri tem prizadete tudi slavne in visoke c. kr. šolske oblasti, visoka c. kr. vlada, in imajo iste levov del krivde in odgovornosti za take kričeče odnošaje na svoji vesti, zakaj ako bi prve molče ne tolerirale, torej odobraval, in večkrat tudi same malomarno ne zagrešale takih nepra-

vilnosti ter bi poslednja ne predlagala v najvišjo sankcijo tako pristransko in nepravilno prirojenih zakonov, bi se kaj takega ne moglo goditi.

Zato apelujemo najnujnejše na pravičnost in človekoljubnost naših deželnih očetov, na njih smisel za občo blaginjo in ljudsko prosveto, kakor tudi na dobrohotnost in nepristranost visoke c. kr. vlade in šolskih oblasti, da isti čimprej, a prav gotovo pa že vsaj v prvem bodočem zasedanju deželnega zbora istrskega v svoji modrosti in previdnosti odpravijo to gorostasno krivico nasproti slovanskemu prebivalstvu in učiteljstvu Istre ter jo nadomeste s pravičnejšim vsestransko zadovoljivim odnosnim zakonom na temelju osebnega plačilnega sistema po službenih letih!

Uverjeni naj bodo, da s tem ne bodo zadovoljili le učiteljstva, ampak povzdignejo tudi šolstvo, omiko in napredek ljudstva ter njega blaginjo, zakaj zadovoljnejši učitelji bodo v svoji hvaležnosti gotovo mnogo vnetejše in zato uspešneje delovali, nego morejo to delati sedaj, ko zaradi vedno rastoče draginje in v posledici večjega gmotnega pomanjkanja že komaj dihaajo in v pravem pomenu besede životarijo.

Pri sedanji zakonski uredbi učiteljskih plač in krajevnih doklad je pa še tudi ta nedostatek, da morajo učitelji na šolah brez krajevnih doklad krivico trpeti tudi še po upokojenju, zakaj srečnejši kolege na šolah s krajevnimi dokladami ponesejo te s seboj tudi v penzijo, čeprav ostavijo srečni s krajevno doklado dotovani kraj.

In vse te krajevne doklade uživajo, kakor smo videli, v ogromni večini le italijanski naši kolege. Mi Slovani jim sicer tega ne zavidamo, ker vemo, da, so ravno tako potrebni in vredni kakor mi, ampak želimo, da, zahtevamo, naj se zadeva o krajevnih dokladah pravičneje, in sicer tako uravna, da bomo tudi mi v enaki meri deležni istih dobrot, kar se zopet najlože dožene z odpravo krajevnega in uvedenjem osebnega plačilnega sistema po službenih letih.

Splošne opazke.

Končno še nekoliko splošnih opazk. Večina slovanskih šol v Istri je enorazrednic in skoraj brez izjeme v III. plačilni vrsti. Učitelji na njih imajo v vsakem oziru težjo nalogo in večjo odgovornost, pa manje pravo, dasi bi že pri enakih dolžnostih smeli zahtevati in morali imeti tudi enako pravo.

Učitelji na enorazrednicah niso prikrajšani le na plači, nego oni pogrešajo večinoma tudi drugih prednosti in udobnosti, ki jih uživajo njihovi srečnejši kolegi v mestih in trgih, ki so največ v II. ali pa celo v I. plačilni vrsti, tako n. pr. glede šolanja iz vzgoje otrok, glede nadaljne lastne izobrazbe, lažjega in cenejega nabavljanja živil in obleke, naročevanja knjig in časopisov ter poštnih troškov.

Osobito pa mori učiteljstvo na deželi skrb v slučaju bolezni, ko je treba zdravniške pomoči. Koliko stanejo v takih priložnostih učitelja na deželi zdravnik in zdravila. In pa če je bolezen akutna in nevarna, tako da je zdravniška pomoč nemudoma neobhodno potrebna, da morebiti še edino rešilna, kaj je učitelju na deželi takrat storiti? Četudi dobi zdravnika v mestu takoj, kar se pa le redkokdaj zgodi, preteče že vendar mnogo časa, preden dospe zdravnik iz mesta v oddaljeno vas, tako da je njegova pomoč že večkrat nepotrebna, ker prepozna, in mora dotični bolnik tako neizogibno zamudo plačati z življenjem. V mestih vse to odpade in imajo mestni učitelji poleg tega še tudi druge ugodnosti, kakor navadno manje število otrok, manj oddelkov, več učnih pripomočkov, krajši učni čas, torej lažje delo, a vrhutega pa

še večje plače in za nameček še krajevne doklade. K temu pridejo še postranski zaslužki, o čemer pri nas ni niti govora in zato ne dobite izlepa učitelja, ki ne bi z veseljem sprejel premeščenja v mesto z isto plačo, ki jo ima na deželi.

Doklade bi torej, če ne bolj, pa vsaj istotako pristojale učiteljem na deželi kakor tovarišem v mestih, da bi z njo vsaj katerikrat mogli iti pogledat, kako je kaj v mestu.

Edino glede stanarine je prav, da je ta v mestu večja, ker so tam stanovanja res dražja. Ali tudi o stanovanjih učiteljskih na deželi je marsikaj opomniti, posebno pa, da če prav so ta cenejša, so pa navadno taka, da ne odgovarjajo (ali vsaj prav malo) toliko v estetičnem, kolikor v higijenskem oziru in zato pogubno vplivajo na duševno razpoloženje in na telesno zdravje ter obenem manjšajo ugled tistih, ki bivajo v njih.

Z leti se pomnoži učitelju navadno tudi družina. Da bi se le tudi plača tako! Ali žal, da temu navadno ni tako in »zastonj po sapi sreče svoj čoln obrača, čigar je III. vrste stalna plača,« zakaj težko se mu kdaj posreči, dokopati se v višji plačilni razred. In s čim naj tako z obilico pomanjkanja oblagodarjeni primerno živi, oblači in oskrbuje svoje drage? Tu bi pač bilo na mestu perijodično zvišanje plače, scilicet uvedenje osebnega plačilnega sistema po službenih letih.

Sklep.

Upam, da sem dovoljno dokazal, kako neumestén, krivičen, škodljiv in poguben je naš istrski krajevni plačilni sistem in nasprotno kako nujno potrebno je, da se čim prej uvede edino pravični osebni plačilni sistem po službenih letih. Nimam sicer dosti upanja, da bi se to pri obstoječih razmerah kaj kmalu zgodilo, ali končno mora pa vendar le zmagati dobra in pravična stvar, ker »perseverando si vince.«

Učitelji, ki obstruirajo.

Omenili smo že zadnjič, da je priobčila »Neue Freie Presse« dne 18. t. m. članek, ki govori o znanem postopanju delegatinj in delegatov pri IV. kranjski deželni učiteljski skupščini. Ker bo članek zanimal tudi naše čitatelje, ga priobčujemo danes v točnem prevodu. — Člankar pravi:

Pred nekoliko dnevi je bilo občinstvo presenečeno s čisto posebnim poročilom, da so obstruirali člani korporacije, ki ima uradni značaj, t. j. deželne učiteljske skupščine. Ali so morda štrajkali? Na imenu ni ležeče, dovolj razločno govori dejstvo. K deželni učiteljski skupščini poklicani odposlanci okrajnih učiteljskih skupščin so odrekli šolski oblasti pokorščino; odpovedali so delo, ki so je po zakonu dolžni vršiti. Takega postopanja ni bilo doslej opaziti niti v Avstriji, ki je tako bogata na izkušnjah o obstrukciji. To se je dogodilo dne 4. t. m. v Ljubljani. Vseh 32 zastopnikov učiteljstva, 28 učiteljev in 4 učiteljice, je izjavilo enoglasno, da se toliko časa ne udeleže zborovanj skupščine, dokler ne bodo plače pravično regulirane.

Da moremo postopanje kranjskega učiteljstva oceniti po zaslugi, je treba, da spoznamo razmere, ki so provzročile tak dogodek. Ne smemo prezreti, da je nastopilo kranjsko učiteljstvo z redko solidarnostjo; njega zastopniki so se mogli opirati deloma na direktno naročilo svojih volilcev, deloma se smejo sklicevati na njihovo brezpogojno pritrjevanje. Pretežna večina kranjskih učiteljev in učiteljic je liberalno-slovenska, manjšina je nemško-liberalna in še neznatnejši del